

www.takern.se

TÅKERNS FÄLT- STATION

Informerar mars-19

Föreningen Tåkerns Fältstation är en sammanslutning av fauna- och floraintresserade personer och har till ändamål att främja intresset för biologiska studier samt att verksamt deltaga i arbetet för naturskydd. Verksamheten stöds ekonomiskt av Tåkernfonden.

Styrelsen

Ordförande:	Bengt Andersson Åkerstigen 6 599 32 ÖDESHÖG	070-49 06 09 lago.andersson@telia.com
Vice ordf:	Tommy Tyrberg Kimstadvägen 37 610 20 KIMSTAD	tel 011-532 30 tommy.tyrberg@gmail.com
Sekreterare:	Lars Gezelius S. Krängevägen 16 585 99 LINKÖPING	010-223 53 94 gezelius.lars@gmail.com
Kassör:	Jan Henriksson Bondegatan 15 A 595 52 MJÖLBY	0142-138 63 janne.bittan@bredband.net

Ledamöter:

Ellen Hultman Stora Broby 1 599 93 ÖDESHÖG 070-942 39 03 ellenhultman@yahoo.se	Konny Hörberg Vretgatan 11 573 61 SOMMEN 070-545 40 98 konnyh@hotmail.se	Christer Elderud Älgsjö Smedja 596 91 SKÄNNINGE 0702-443 07 03 christer@elderud.se	Adam Bergner Djurgårdsgatan 89 582 29 LINKÖPING 073-926 00 57 adam.bergner@gmail.com
--	--	--	--

Suppleanter:

Peter Berglin Fortunagatan 33 553 23 JÖNKÖPING 0723-50 90 90 peterberglin@comhem.se	Malin Granlund Bäckfors 135 592 94 VADSTENA 070-820 29 27 malin.granlund@lansstyrelsen.se	Kim Arrio Navestadgatan 4U 603 67 NORRKÖPING 072-273 61 07 swespy_kim@hotmail.com	Bo Håkansson Karpstigen 2 587 91 TRANÅS 070-365 42 24 bo.thomas.hakansson@telia.com
---	---	---	---

Föreningsadress: Tåkerns Fältstation, Box 204, 595 22 MJÖLBY

Fältstation: Renstad, Åsen 2, 590 22 VÄDERSTAD

Postgironummer: 26 34 96 - 2

Swish: 1230180471 (betala dock inte medlemsavgiften via Swish!)

Medlemsavgift: Avgiften 2019 är 100 kr - inkluderar ett info och Vingspegelns Tåkernnummer.

Adress hemsida: **www.takern.se** Org. nr. 823000-4817

Du hittar oss även på Facebook och Instagram!

2018 i korthet

Lars Gezelius

2018 var stationens 55:e verksamhetsår. Inventeringarna följde till största delen de standardiserade rutinerna för övervakning av häckande och rastande våtmarksfåglar i Tåkern. Specialprojekt för dokumentation av Tåkerns flora genomfördes också. Den publika verksamheten var fortsatt relativt omfattande med guidningar, studiecirkel, aktiviteter för synsvaga, visningar av ringmärkning m.m. i samarbete med naturum Tåkern. Arbetet har till största delen utförts av våra många lokala trotjänare. Tyvärr hade vi ingen utländsk personal vid stationen detta år, vilket är första gången på 28 år! Under året hölls två ringmärkningskurser. En kurs i försöksdjurshandling tillsammans med Kvismare fågelstation vid Glänås i mars. Kursledare var Lotta Berg från SLU, som även är ordförande i SOF BirdLife. Under sommaren genomfördes tre kursdagar om ringmärkning under ledning av Adam Bergner och Ellen Hultman.

Bland årets sällsyntheter vid sjön kan nämnas rödhuvad dykand, stäpphök och som ovanlig häckfågel kan nämnas fem par dvärgmåsar. Stationen var bemannad 123 dagar, med nästan daglig närvaro från maj till mitten av augusti. Långliggande personal var Karl-Martin Axelsson, Adam Bergner, Lars Gezelius. Omfattande inventerings- och ringmärkningsinsatser har också gjorts av Bengt Andersson, Kim Arrio, Peter Berglin, Göran Bergengren, Ingrid Bergengren, Benny Ekberg, Urban Ekstam, Christer Elderud, Hanna Hederberg, Sofie Hellman, Jan Henriksson, Ellen Hultman, Bo Håkansson, Konny Hörberg, Athena Johansson, Lotta Johansson, Gunnar Myrhede, Elke Myrhede, Lars Nilsson, Jan-Erik Nordqvist, Kent Persson, Magnus Swenson och Tommy Tyrberg.

Väderåret 2018

Det blev en relativt kall och snörik (sen)vinter som höll i sig långt in på vårkanten. Sjön frös till i mitten av januari och gick inte upp förrän i mitten av april. Snösmältningen gjorde strandängarna blöta och fina. Därefter följde den varmaste och torraste våren och sommaren på flera hundra år! Vattennivån sjönk påtagligt under sensommaren. Hösten blev också mild och relativt torr. I slutet av november frös sjön en period och den frös åter till i slutet av december.

Ringmärkningen 2018

Under året ringmärktes 2262 fåglar av 64 arter och nu har drygt 124 000 fåglar märkts genom åren. Bland ovanligare arter kan nämnas fyra märkta dvärgmåsar och 13 svarttärnor. Det blev årsrekord för sillgrissla med 20 märkta ungar i Gryts skärgård. Totalt sett blev det ett medelmåttigt märkår, strax över medianårssumman som är 2037. Det var framförallt vassarerna som märktes i sparsamma mängder. Den rekordartade sommartorkan är den sannolika förklaringen till det. I vassen fanns t.ex. nästan inga bladlöss under sommar och sensommar. Summorna för rörsångare (443), sävsångare (362) och skägges (1!!) är riktigt låga och även summan för sävsparv (110) är låg. Dock var det gott om kärrensångare. 31 märkta är det näst högsta någonsin. I övrigt kan nämnas fem vassångare och en trastsångare. 504 boungar märktes, bl.a. 66 fisktärnor och 73 skrântärnor (de sistnämnda i Gryts skärgård). Under året noterades enligt Artportalen 195 fågelarter vid sjön.

Program för Tåkerns Fältstation 2019

TFstn=Tåkerns Fältstation; NT= Naturum Tåkern; TVH=Tåkerns Vandrarhem;
NBV=Nykterhetsrörelsens BildningsVerksamhet. Träffar i fetstil är i TFSTN regi. Träffar i normal text är i NT:s regi. Tornbemanning avser Glänåstornet.

24 mars. NT+TFstn. Grodans dag. Naturum 10:00 -16:00. Tornbemanning och guidning.

19 april 05.00. TFstn+NBV. Heldag till Getterön samt dvärgbeckasinernas rike vid Store Mosse. Avresa från Ödeshögs busstorg bakom ICA. Anmälan till Konny Hörberg.

20 april. NT+TFstn. Påskafton. Naturum 10:00 - 14:00. Tornbemanning och våfflor.

21 april. NT+TFstn. Påskdagen. Naturum 10:00 - 14:00. Tornbemanning.

27 april 05.00. TFstn+NBV. Toktjäder? Samling vid Ekebergs naturreservat, Trehörna.

28 april 16.00. TFstn+NBV. Grillkväll. Urnatur vid Visjön, "Lilla Tåkern".

1 maj 05.00. TFstn+NBV. Toktjäder? Samling vid Ekebergs naturreservat, Trehörna.

4 maj 05.00. TFstn+NBV. Fågeltornskampen. Glänåstornet.

5 maj. NT+TFstn. Fågelskådningensdag. Naturum 08.30 -14:00. Tornbemanning, guidning, ringmärkning och våfflor.

5 juni 21.30. TFstn. Åsen. Nattsångarinventering + en guidad nattsångartur.

8 juni. 21.00. TFstn, TVH. Nattsångartur med Guidning. Föranmälan till naturum.

15 juni 17.00. TFstn, +TVH. Tåkerns vandrarhem. Sammanfattning av vårens begivenheter. Grillkväll med bastu.

30 juni. NT, TFstn. Floraguidning på strandängar. Adam Bergner. Naturum 11.00 - 12.30.

1 augusti. TFstn. Ringmärkning. Naturum 16:00 - 18:00.

18 augusti. NT+TFstn. Vassfåglarnas dag. Naturum 08.30 - 14:00. Tornbemanning, guidning, ringmärkning.

14 september. NT+TFstn. Simfåglarnas dag. Naturum 08.30-14:00. Tornbemanning.

22 september. NT+TFstn. Skäggmesens dag. Naturum 08.30 - 14.00. Tornbemanning, ringmärkning, våfflor.

5 oktober. TFstn+NT. Naturum. 13:00 - 14.00. Bildvisning från Krügerparken Sydafrika. Konny Hörberg.

12 oktober. NT+TFstn. Gåsmorgon. Samling vid Ramstadbron 06.30.

13 oktober. TFstn. Ugglor i höstkvällen. Naturum 19.00.

8 december. NT+TFstn. Örnens dag, Naturum 09:00 - 16:00. Tornbemanning, ringmärkning, guidning, våfflor till 14:00.

Gås- och tranräkningar 2018

Lars Gezelius och Bengt Andersson

Under våren genomfördes tre räkningar och under hösten sju. Mittmånadsräkningarna på hösten ingår i de av Wetlands International samordnade europeiska inventeringarna av gäss. Räkningmetodikerna var densamma som tidigare år, d.v.s. gässen räknades under morgonuppfloget från sju platser runt sjön. Räkningarna kompletterades med artbestämning av ovanligare arter på fälten senare samma dag eller dagen efter.

Under vårsäsongen sågs de första sädgässen 1.1 med hela 950 ex. vid Ramstad. Vintern dröjde sig kvar länge med snö och is på sjön in i april, så räkningar fick göras på fälten i stället för traditionell räkning vid uppfloget från sjön. **Sädgässen** toppade med ca 2000 ex. 30.3. Hela 500 **tundrasädgås** sågs vid Sörgården 21 mars. De första **grågässen** sågs redan 3.1 och som mest noterades 2200 ex. 30.3. **Bläsgås** rastade med som mest endast 280 ex. vid Åsby 29.4, medan **spetsbergsgås** toppade med endast 10 ex. 30.3. I maj passerade en hel del sträckande **vitkindade gäss** Tåkern, som mest noterades 350 ex. 15.5. Första **tranan** siktades inte förrän 20 mars denna sena vår och 700 tranor räknades 30.3, vilket är en låg vårsiffra.

Hösten bjöd på rekord för grågås och trana men och en låg maxsiffra för sädgås. **Sädgåsens** max på 6100 är mycket lågt. Med undantag av höstarna 2009 och 2012 får man gå tillbaka till åren före 1973 för att hitta lägre höstmax. Årets sista observation var 200 fåglar 9.12. 800 ex bestämdes till rasen **tundrasädgås** vid Hov 26.10. **Grågässen** toppade i mitten av september med 19400, vilket är 100 fler än förra toppnoteringen 2017. Årets sista obs gjordes 23.11. **Vitkindade gäss** toppade med en notering utanför de ordinarie räkningarna som löd på 1000 ex. vid Kälkestad 21.10. **Bläs- och spetsbergsgäss** rastade i beskedliga antal. Maxantal för bläsgås blev 20 ex. 11.11. För **spetsbergsgås** blev toppen endast 16 ex. 18.11. **Tranorna** rastade i rekordantal 9170 ex. är drygt 1500 fler än förra rekordet 2016. Sista observationen var 30 ex. 18 oktober.

Tabell. Antalet individer av olika gåsararter samt trana vid höstens räkningar.

	18/8	1/9	15/9	29/9	13/10	28/10	11/11
Sädgås <i>Anser fabalis</i>	2	2	85	2130	4810	6100	4680
Grågås <i>Anser anser</i>	15830	18100	19400	7030	3650	51	100
Bläsgås <i>Anser albifrons</i>	-	-	-	-	-	2	20
Spetsbergsgås <i>Anser brachyrhynchus</i>	-	-	-	-	-	4	-
Kanadagås <i>Branta canadensis</i>	400	670	160	400	310	570	110
Vitkindad gås <i>Branta leucopsis</i>	-	-	-	-	250	8	19
Trana <i>Grus grus</i>	4310	5850	9170	4240	370	-	-

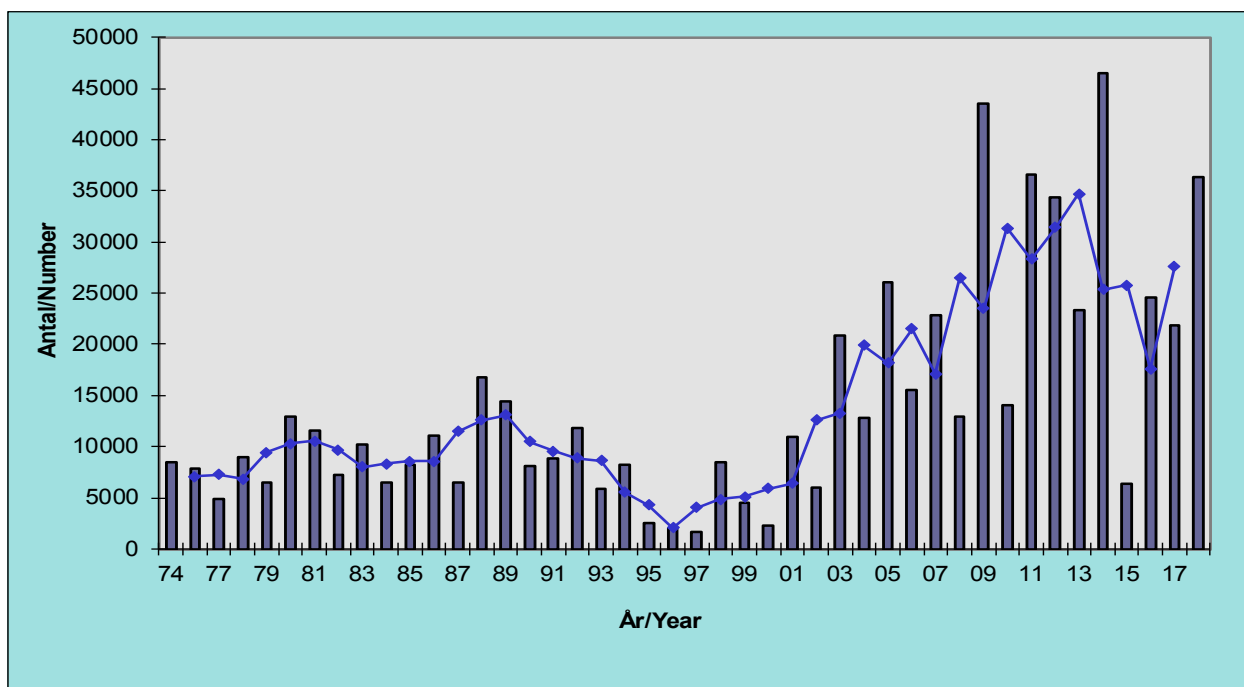
Simfågelräkningar 2018

Lars Gezelius

Under hösten genomfördes tre simfågelräkningar. Räkningen i september ingår i de alleuropeiska räkningarna av simfåglar som är en del av Wetlands International program. Väderbetingelserna var relativt bra vid alla räkningstillfällena med god sikt och svaga till måttliga vindar. Vid räkningen i augusti var det dock lite regnskurar. Räkningplatserna var i stort sett bemannade som tidigare år, d.v.s. Svanshals udde, Glånås, Sjötuna, Hov, Säbyviken, Svälänge och Åsby.

Antalet rastande simfåglar har återhämtat sig mycket från bottennoteringarna 2015. De låga antalen 2015 förklaras bl.a. av att en stor del av sjöns bottenyta saknade undervattensvegetation. Under 2016 skedde en viss återkomst av axslinga *Myriophyllum spicatum* och kransalgen rödsträse *Chara tomentosa*. Återkomsten gynnades troligen av den torra, soliga och vindmässigt tämligen lugna våren och sommaren. Utbredningen av undervattensvegetation var fortsatt tämligen god under 2018. Den gynnades troligen av den soliga och varma våren och sommaren.

Antalet rastande simfåglar steg allteftersom hösten framskred. Till en början något under medelvärdena för räkningarna de närmast föregående 10 åren men i oktober var det riktigt höga antal. Tvärtom mot hösten 2017. Det blev septemberrekord för knölsvan, bläsand och snatterand och oktoberrekord för bläsand och knölsvan. Knölsvan rastade i mycket höga antal året ut, t.ex. 3300 8.12. Utanför räkningarna noterades bl.a. mycket salskrake, som mest 770 ex. vid Hov 12.11. Det är troligen rekord för Tåkern. 600 ex. noterades 2013. Vid Glånås räknades 1500 sothöns och 400 knipor 17.11.

Totalt antal inräknade simfåglar, exklusive sothöns, i Tåkern under septemberräkningen 1974-2018. Linjen anger rullande treårsmedelvärde.

Våren och sommaren

Ingen regelrätt räkning genomfördes. Generellt noterades beskedliga antal under våren. 250 **sothöns** noterades 15.4 och 300 **vigg** rastade vid Hov 6.1 och lika många vid Glänås 6.5. 100 **brunänder** noterades 30.4. 23 salskrakar noterades 15.4. I juni sågs relativt många brunanddrakar; 200 i Källstadviken 31.5 och 300 vid Tovören 16.6. 2 juni noterades hela 23 viggghanar vid skrattmåskolonin vid Glänås. Under sommaren räknades 51 familjer av **knölsvan** ute på sjön. Antalet kullar har varierat stort de senaste åren; bara en kull 2015 och ingen kull 2016, sedan näst högsta noteringen någonsin med 110 kullar 2017 och nu en halvering av det. Hela 130 bergänder sågs vid Svälänge 2.6. Det torde vara ett praktigt ”ATH” för Tåkern. 49 ex. har noterats 2014.

Tabell. Antal simfåglar vid höstens simfågelräkningar. Inom parentes anges medelantalet för de senaste tio årens räkningar. Rekordantal markerad med stjärna.

	18/8 (08-17)	15/9 (08-17)	13/10 (08-17)
Skäggdopping <i>Podiceps cristatus</i>	5371 (209)	310 (344)	330 (462)
Gråhakedopping <i>Podiceps grisegena</i>	0 (0)	0 (0)	0 (1)
Smådopping <i>Tachybaptus ruficollis</i>	0 (0)	0 (0)	5 (1)
Storskarv <i>Phalacrocorax carbo</i>	130 (219)	203 (432)	200 (131)
Häger <i>Ardea cinerea</i>	21 (17)	21 (21)	14 (18)
Knölsvan <i>Cygnus olor</i>	3130 (2572)	3600* (2573)	3700* (2380)
Sångsvan <i>Cygnus cygnus</i>	0 (3)	0 (1)	8 (12)
Gravand <i>Tadorna tadorna</i>	0 (0)	0 (1)	0 (0)
Bläsand <i>Anas penelope</i>	510 (2310)	10700* (4624)	14000* (4810)
Snatterand <i>Anas strepera</i>	2060 (1022)	3250* (1181)	1130 (399)
Kricka <i>Anas crecca</i>	741 (665)	750 (803)	365 (233)
Gräsand <i>Anas platyrhynchos</i>	1080 (1243)	1600 (913)	713 (1091)
Stjärtand <i>Anas acuta</i>	11 (13)	55 (86)	52 (40)
Årta <i>Anas querquedula</i>	0 (1)	0 (0)	0 (0)
Skedand <i>Anas clypeata</i>	5 (35)	37 (19)	54 (12)
Brunand <i>Aythya ferina</i>	8840 (12451)	13700 (12519)	8250 (2823)
Vigg <i>Aythya fuligula</i>	240 (2011)	1900 (1791)	1100 (2860)
Knipa <i>Bucephala clangula</i>	13 (314)	170 (216)	240 (2004)
Bergand <i>Aythya marila</i>	0 (0)	0 (0)	0 (0)
Salskrake <i>Mergus albellus</i>	0 (1)	0 (20)	30 (39)
Småskrake <i>Mergus serrator</i>	0 (0)	0 (0)	2 (2)
Storskrake <i>Mergus merganser</i>	0 (2)	2 (24)	131 (201)
Sothöna <i>Fulica atra</i>	8420 (10793)	7000 (13593)	3700 (2051)
Rörhöna <i>Gallinula chloropus</i>	0 (0)	0 (0)	0 (0)
Summa:	25572 (35406)	43298 (39995)	34024 (20433)
% av medelvärdet	72 %	108 %	167 %

Stöd Engure fågelstation i Lettland

Enguresjön ligger nära kusten vid Rigabukten och är Tåkerns "vänsjö". Den liknar Tåkern med stora vassområden och kransalger bland undervattensväxterna. Verksamheten vid Engure drivs av Biologiska institutet i Riga och är inriktad på populationsekologi hos framförallt änder och skrattmåsar. Engurestationen lever på knappa resurser och framtiden är oviss.

Bidraget går och kommer att gå till den löpande verksamheten samt till utrustning som kan behövas vid Engure. Valfritt belopp kan betalas in på föreningens ordinarie postgirokonto. Märk talongen Engure.

Kallelse till årsmöte

Tåkerns Fältstation håller årsmöte onsdagen den **20 mars 2019 kl. 18.30**. Platsen är naturum Tåkern, B-huset, vid Glänås. Efter mötesförhandlingarna blir det ett föredrag med bilder om Tåkerns mångfald av Kjell Antonsson, Länsstyrelsen. Fika med smörgåstårta utlovas.

Vårens gås- och tranräkningar

På grund av mycket tidig vår har vi redan räknat gäss 23 februari och 2 mars. Vi får se hur våren utvecklar sig och hur vi behöver bemanna posterna i vår. Vi siktar på räkning av tranor 30 mars i gryningen och eventuellt även 6 april. Anmälan till Bengt Andersson, 0705-49 06 09 eller Lars Gezelius 070-325 12 88

Efter räkningarna samlas vi i Åsenstugan, fikar och summerar.

Självklart i bokhyllan!

Köp vår fina jubileumsbok - 50 år med Tåkerns Fältstation, **nu pris-sänkt till 100 kr**. Intressant och rolig läsning kryddat med mängder av bilder från ett halvt sekel av fågelstudier vid Tåkern.

Finns på naturum Tåkern och på Länsstyrelsen, Östgötagatan 3, Linköping, eller beställ på mail till gezelius.lars@gmail.com så skickar vi för 140 kr inkl porto. Betala då på Plusgiro 26 34 96 - 2 eller med Swish till 1230180471